

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrť leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 3. junija 1863. ~

Gospodarske stvari.

Korist pepela v poljedelstvu.

Pepel ne pospešuje samo rasti zeliš, temuč zboljša tudi pusto zemljo; pa le škoda, da ga vse premalo cenijo naši gospodarji in ga raje zavržejo kakor da bi ga privošili njivi ali pa travniku. Pa pepel ni vsak enak, kakor vsako palivo ni enako, iz katerih se je pepel naredil. Pepela največ je iz drv, premoga (kamnitega oglja) in pa šote (torf).

1. Dober pepel iz drv ima po Liebigovih skušnjah toliko kremenokislega kalija v sebi kakor slama, razun tega pa tudi obilo fosforokislih soli, — in ravno te dve stvari ste posebno dobre njivo pognojiti in rodovitno napraviti.

Pepel iz drv se mora vselej le pri nedeževnem vremenu in nikoli na mokre tla potresati; potresa naj se takrat, kadar se dež ali pa saj megleno vreme pričakuje. S tem pepelom se potresajo mlade deteljša, sočivje, grah in grašica itd., kakor tudi travniki, na katerih ravno toliko zdá, kakor mavec ali gips. Po njem dobé rastline tamnozeleno barvo, jamejo spešneje rasti, so čvrstega in plenjatega zrna in tanke lupine; travnikom in pašnikom je pa ta pepel to, kar zabela na kašo ali žgance. Na senožetih, ki so z mahom preraščene, dela pepel res čudeže, če se še z apnom pomeša (vsacega polovica), res vrlo zdravilo; mah zgine brž, in gosta detelja, in sladka trava začne kaj spešno rasti.

2. Pepel iz šote. Šota obstoji iz rastlinskih ostankov, ki so na različni stopnji razkrojenja. V tem pepelu je največ: gline ali tako imenovane ilove prsti, apno, nekoliko lugastih soli in žveplokislina; v nekateri šoti je pa tudi obilo mavca ali gipsa (v nekateri 34 odstotkov) ali žveplokislega apna. — Vidi se iz tega, da pepel iz vsake šote si ni enak. Če ima namreč veliko ogelnokislega apna v sebi, zdá šotni pepel ravno toliko kakor lapor; ali če se ogelnokislo apno sežgè, je gnojenje ravno tako kakor če bi se njiva z žganim apnom pognojila, se vé po primeri apna. Lugastih soli, kar jih je v šoti, se v močirjih kaj lahko izluži. Tudi fosforne kisline je v pepelu iz šote menj kakor v pepelu iz drv. Žveplokislina je v nekaterem šotnem pepelu veliko; v marsikateri šoti je skor po 34 odstotkov mavca. Iz tega se lahko posname, zakaj ta pepel detelji tako dobro tekne, kakor v Flandrii, v nekaterih krajih na Angležkem in Francozkem. Ker šote v teh krajih ne prodajajo, jo v pečéh žgò in pepel porabijo, s katerim kakor pri nas z gnojem njive in travnike gnojé. Take peči naredijo iz kamna ali pa ilovice; spodaj nalože na železno mrežo suhe šote, na to pa sirove ali mokre, kakoršna se je ravno na močirji narezala. Suha šota se zapali in od žerjavice se proti vlažna in mokra suši in

v eno mer naprej telí, dokler se vsa ne spepeli. Kakor je pa šota sama dobra za steljo po hlevih in za odejo gnojnega kupa na dvorišču, ravno tako škodljiva pa je za tako rabo pepel iz šote, ker njegovo razjedljivo apno amoniak iz gnoja prežene, namesti da bi ga zadrževal. — Vselej je tedaj treba šotni pepel kemično preiskavati, da se spoznajo njega obstojni deli. Če pa njegovo lastnost le na oči sodiš, naj ti bo v tej reči to-le vodilo: šotni pepel ložji ko je in menj rudeč ali prav za prav rujav, tem boljši je. Če završi, ako ga s kako kislino poliješ, naj ti je znamenje, da ima obilo ogelnokislina v sebi. Če pa rudeči lakmusov papir višnjevi postane, ima obilo razjedljivega apna ali pa ogelnokisle lugaste soli v sebi. Ravno kar sežgane šote pepel ima več ali manj razjedljivega apna v sebi; če pa na zraku leži, se naglo z ogelno-kislino zveže, al potem nima za njivo velike vrednosti. Zato je treba, da se pepel dolgo žgè, in kar je najbolj moč varuje, da ga zrak ne prevetruje; če tedaj pepel delj telí, več ima razjedljivega apna v sebi in tem boljši je.

(Konec prihodnjič.)

Od goveje kuge na dalje.

Povsod drugje, kjer je bila v črnomeljskem kantonu kuga, je že potihnila, le v Preloki, kjer se je najprvo začela, ste 22. in 23. dne t. m. spet dve govedi zbolele. Da se kuga zatara, je komisija obé bolne govedi pa še dvoje družih sumljivih ravno tistega gospodarja pobiti dala, se vé da proti navadnemu odškodovanju.

V Mali Pristavi postojnskega kantona ste enemu gospodarju dve kravi poginile za govejo kugo, tretjo pa že tudi bolno je komisija pobiti dala.

C. kr. koroška vlada je 10. dne t. m. ukazala, da nobena goveja živina iz Kranjskega ne smé na Koroško, ktera nima popolnoma verjetnih, od župana in ces. gosposke podpisanih spričál, od kod da je in da je zdrava. Vse goveda, katerih gospodarji nimajo tacihi spričál, se zapodé čez mejo nazaj ali pa se na stroške gospodarjeve v kontumacijo denejo (zaprejo). To veljá tudi od kož, rogov, parkljev, kostí, sirovega loja in mesa. Naj se tedaj varuje, kdor neče v zadrego in škodo priti.

Kako pa je na Hrvaškem z govejo kugo? Kralj. zagrebško namestništvo naznanilo je ljublj. c. k. deželni vladi, da še je v 2 županijah (komitatih) in sicer v županii reški v Mandlah in Doljnih Žagarih okraja čubarskega, v 4 selih (vaséh) pa zagrebške županije, namreč v Dvorancih, Jamnici, Rešetarovem in Jastrebarskem. Temu kr. namestništvo še dostavlja, da v Vojaški Granici zdaj ostro ravnaajo s kugo govejo in da se je po takem nadjati, da jo bojo kmali zatrli. — Bog daj!

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrť leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 10. junija 1863. ~

Gospodarske stvari.

Korist pepéla v poljedelstvu.

(Konec.)

3. Pepél iz premoga (kamnitega oglja) ni sicer tako močan kakor pepél iz drv, zato pa marsikter kmetovavec misli, da ni za nobeno rabo. Al nikar ga ne zametuj, dragi moj, obnesel se ti bo dobro, posebno na mokrih njivah; za mrzlo zemljo ti je prav dober in ti bo njivo gotovo zboljšal, posebno če ga z nekoliko gnojem pomešaš. Pepél iz premoga je jako puhel, zato pa prav štoriš, če ga z gnojem iz stranišč (sekretov) mešaš. Če ta mešanca eno leto leží, je posebno za ilovnate njive prav prav dobra. Po nji dobí njiva tamnejo barvo, ktera solnčne žarke bolj na se vleče in krepkeje zadržuje; to pa zemljo pregreje in rodovitno stori. Posebnega priporočila je pa pepél iz premoga pri napravi gnojnih kupov (kompostov) vreden; tukaj zboljšajo njegovi deli zemljo prav jako, posebno takrat, kadar se taki kupi pogostoma s scavnico polivajo.

Ravno tako dobro se krompirju, rží in detelji ta pepél prileže, če se povrñ posuje. Pepél iz premoga obstoji iz apna, večkrat v podobi mavca, z magnezijo, kremenico in železnim okisancom zmešan.

Nek imeniten sadjorejec priporoča pepél iz premoga in drv v časniku „Pomona“ na vso moč, in pravi, da sta ta dva pepéla bolja kakor vsaki drugi gnoj. Kadar se sadne peške sejejo, naj se popred, dobro namočene, s pepélom potresejo, in noben mrčes se jih ne dotakne. V vlažni zemlji je ta pepél prav koristen, ker posrka kislino okrog drevesnih korenin, ktera jim je jako škodljiva; spomladi naj se tedaj okrog sadnega drevesa ta pepél potrese. Mlade rastlinice, ktere mrčesi tako radi napadajo, se pred njimi najložeje varujejo, če se s pepélom potresejo. Črva in druge mrčese v zemlji pokončati, je pepél iz premoga in drv najboljše sredstvo, če se po zemlji raztrosi, podkoplje ali podorje, ker ondi, kjer je zemlja s pepélom nasitena, črv ne biva in polži pocrkajo eden za drugim, kakor hitro na pepél zadenejo. Ravno tako koristen je pepél tudi za tiste sadne drevesce, ki v loncih ali družih lesenih posodah rastejo, ker se tudi k tem drevescom dostikrat škodljivi mrčesi skoz spodnje luknjice pritepó, jim korenike oglojejo in tako poškodovajo, da jamejo hirati in se sčasoma posušé; zato je dobro, da se posuje v take posode ena lega pepéla na dno, preden se drevesca posadé. Če se ta pepél s peskom, apnom in vodo zmeša in tako pognete, da je mešanca gosta kakor močnik, in se potem ž njo drevesne debla namažejo, se jih noben mrčes ne loti; mah in lešaji jim zginejo, in v kratkem gladko in zdravo skorjo dobijo. Tudi zoper gnjilad in trohljenino starih sadnih dreves ga sadjorejci sém ter tje ra-

bijo. S pepélom sadnim drevesom gnojiti tudi skušeni sadjorejci priporočajo; pepél se posiplje po vrhu zemlje okoli debla, ali pa se napravijo majhne luknje okrog drevesa in s pepélom nasujejo, ki se od časa do časa z vodo pomoči. Če bolj vlažna je zemlja, tem bolj koristen je pepél. Ako se pa drevesom na suhi zemlji s pepélom gnoji, jim bolj škoduje kakor koristi.

Po gosp. listu česke gosp. družbe.

Od goveje kuge na dalje.

Na Kranjskem v kostanjeviškem kantonu ni več kuge; v črnomaljskem se je 26. maja spet prikazala v Balkavcah, kjer ji že od 23. aprila ni bilo nobenega sledú več; zatrosila se je po ovcah; 4 goveda so zbolele; v Dolenji Vasi senožeškega kantona so vse goveda zdrave; le v eni čedi bolehajo ovce še; v Visgarnu na Kočevskem ni še popolnoma potihnila. V Zagurji bistriškega kantona, kjer je že popolnoma potihnila, se je zopet prikazala, po ovcah brž ko ne zanešena. Treba je, da se zopet ostro ostro pazi na vse strani, pa tudi na to, kdo je kriv takega prestopka postave.

Na Primorskem, po pismu tržaške deželne vlade 28. maja, goveja kuga miruje; v Pregarjih in Hrušici novogradskega kantona je pocepalo 23 ovac za kugo.

Na Štajarskem se nič ne sliši od kuge. Deželni odbor štajarski je v seji 15. dne maja izrekel, da stroškov za kordón, to je, za čuvaje proti kranjski meji, vsled sklepa deželnega zbora ne prevzame deželni zaklad, ampak da ti stroški zadevajo občine (soseske), kateri jih pa ne bojo pretežko stali, ker c. k. gosposke na Kranjskem krepko vse uravnava (geregelt und kräftig handhaben), kar postave velevalo, da se kuga zatara.

Na Hrvaškem po naznanilu c. kr. deželne general-komande pojema goveja kuga v Vojaški granici, čeravno je še v več krajih. V Bosni na Turškem je še huda in žuga posebno slavonski meji, ker Bosnjaki puščajo mrho pod prostim nebom, da jo psi ali ptice roparce žró, ali pa jo mečejo v Savo in Uno, da že ribe po kužni mrhovini konec jemljejo; primerilo se je tudi že, da so ljudje take bolne ribe jedli in po njih nevarno zboleli.

Čbelarstvo.

Čbelji dvojčki.

France Zupančič na Šici pri Krki je 31. velikega travna lepa dvojčka ogrebel, ki sta v eni uri iz enega ula (panja) rojila, in se zdaj prav dobro obnašata.